

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

НОРМАТИВНА УРЕДБА

Глава осма от ДОПК

I. ПРОИЗВОДСТВА, В РАМКИТЕ НА КОИТО СЕ СЪБИРАТ ДОКАЗАТЕЛСТВА

Доказателствата се събират във всички производства по ДОПК:

- производства по регистрация – обща и специална;
- административно обслужване;
- деклариране;
- данъчно-осигурителен контрол;
- особените производства по :
 - прихващане и възстановяване;
 - изменение на задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски;
 - процедурите по прилагане на СИДДО;
 - процедурите по обмен на информация с други държави;
 - процедурите по взаимна помощ и обмен на информация с държавите-членки на ЕС;
- обжалване – административно и съдебно;
- събиране на публичните вземания;
- административно наказателните производства.

Основните производства, в рамките на които се събират доказателства, са производствата свързани с установяване на данъци и осигурителни вноски:

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

Органите по приходите осъществяват данъчно-осигурителния контрол чрез извършване на ревизии и проверки. В рамките на тези производства основно се събират доказателствата:

1. Ревизия

Ревизията е съвкупност от действия на органите по приходите, насочени към установяване на задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски.

Относно ревизионното производство виж фиш II.V.1 „Ревизии и проверки. Оправомощаване при обезпечаване на доказателствата”

2. Проверка

Проверката е съвкупност от действия на органите по приходите:

- относно спазването на данъчното и осигурителното законодателство
- за установяване на определени факти и обстоятелства от значение за задълженията за данъци и задължителни осигурителни вноски.

С проверка не се установяват задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски на проверяваното лице.

Относно производство по извършване на проверка виж фиш II.V.1. „Ревизии и проверки. Оправомощаване при обезпечаване на доказателствата”

ВНИМАНИЕ! Доказателства могат за се събират и чрез насрещна проверка или проверка по делегация вж. фиш I.V.7. „Насрещна проверка и проверка по делегация”.

II. СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

1. С оглед инициативата за събиране на доказателствата - служебно или по искане на лицето

Съгласно чл. 37 от ДОПК доказателствата в административното производство се събират служебно от органа по приходите или по инициатива на страната.

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

В съответствие със заложения в ДОПК принцип на служебното начало органите по приходите и публичните изпълнители са длъжни служебно, включително и когато няма искане от заинтересованите лица, да изясняват фактите и обстоятелствата от значение за установяване и събиране на публичните вземания, включително за прилагането на определените в закона облекчения.

Независимо от горното, в ДОПК се прилага правилото, че всеки следва да докаже фактите, на които се позовава /които твърди/. Т.е. ако органът по приходите твърди, че резултатът за периода по ЗДДС е различен от декларирания от лицето, в резултат на което за лицето възниква задължение за ДДС за довносяне в определен размер, органът по приходите следва да докаже наличие на недеклаирана от лицето облагаема доставка по която същото е доставчик, нейният характер, страни и данъчна основа. Ако лицето оспорва тези факти, същото следва да представи доказателства, оборващи доказателствата, събрани от органа по приходите .

В определени случаи, за доказване на обстоятелства, които са в интерес на задължените лица, закона възлага тежестта на доказването на тези обстоятелства на данъчните субекти. Например при редица доставки, облагаеми с нулева ставка по ЗДДС, законът препраща към определени в правилника за приложението му документи, с които следва да разполага лицето, за да се приеме за доказано, че е налице съответната облагаема с нулева ставка доставка. В случай, че някой от предвидените с ППЗДДС документи не бъде представен от лицето, доставката се счита облагаема със ставка 20 на сто. Но дори и тези правила не изключват възможността органът по приходите служебно да провери наличието на съответните обстоятелства – например чрез насрещна проверка, проверка по реда на административното сътрудничество със съответната държава-членка по установеността на контрагента на ревизираното лице /СКАК/ и др.

2. С оглед лицето, от което се събират доказателствата

а) от лицето - страна в производството

Лицето е длъжно да представи всички данни, сведения, документи, книжа, носители на информация и други доказателства, отнасящи се до неговите права и задължения, до

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

фактите и обстоятелствата, подлежащи на установяване в съответното производство, и да посочи всички лица, държавни или общински органи, при които се намират такива.

Органът по приходите има право да изиска писмено от лицето представяне на гореизброените доказателства в определен от него срок. При определяне на срока за представяне на доказателствата органът по приходите, в съответствие с принципа на добросъвестността /чл.6, ал.3 от ДОПК/, следва да съобрази същия с обема на изискания доказателствен материал. В случай, че органът по приходите не е определил срок, срокът за представяне на доказателствата е 14-дневен.

ВНИМАНИЕ! Не може да се определя срок, по-кратък от 7 дни (вж. Фиш № I.III.1”Установяване и изчисляване на сроковете”.)

Непредставянето на изисканите по този ред доказателства има неблагоприятна за лицето правна последица. В този случай органът по приходите може да приеме, че доказателствата не съществуват и преценява само събраните в производството доказателства. Все пак органът по приходите е длъжен да ги обсъди, ако поисканите доказателства бъдат представени:

- до издаването на акта или документа, или
- към подаденото в съответния срок писмено възражение в ревизионното производство.

б) от трети лица

Всички лица, държавни или общински органи са длъжни в 14-дневен срок от получаването на искане от органа по приходите да предоставят данните, сведенията, документите, книгата, носителите на информация и другите доказателства относно посочените в искането факти и обстоятелства. В тези случаи лицата са длъжни да разкрият съответната служебна, банкова или застрахователна тайна. За разкриване на банкова или застрахователна тайна се прилага установеният за това ред. Когато информацията се отнася до разкриване на банкова тайна, органът по приходите отправя предложение до директора на съответната териториална дирекция на НАП, който е компетентен да иска разкриване на банкова тайна съгласно чл. 62, ал. 6, т. 3 от Закона за кредитните институции. Той на свой ред изпраща писмено искане до председателя на съответния районен съд за разкриване на

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

банковата тайна. За целта в искането следва да бъдат описани и съответно приложени доказателства относно наличието на обстоятелствата, при които е допустимо разкриване на банковата тайна, а именно:

- когато се представят доказателства, че проверяваното лице е осуетило извършването на проверка или ревизия или не води необходимата отчетност, както и че тя е непълна или недостоверна;

- когато с акт на компетентен държавен орган е установено настъпването на събитие, довело до унищожаване на отчетна документация на проверяваното лице;

С измененията на ДОПК в сила от 15.02.2011г., извън посочения по-горе специален ред е регламентирано задължение на банките по писмено искане на директор на териториална дирекция на Националната агенция за приходите да осигуряват на посочените в искането органи по приходите достъп до представените пред банката от ревизирано или проверявано лице документи, въз основа на които е отпуснат кредит на лицето, с изключение на документи, съдържащи банкова тайна. Банката предоставя заверени копия на документите, посочени от органите по приходите. Банките не са задължени по този ред да предоставят документи, съдържащи банкова тайна, документи, съдържащи се в публични регистри, както и такива, издадени или заверени от орган на Националната агенция за приходите.

3. неподлежащи на доказване факти и факти, оповестени в публично достъпни регистри – /виж фиш I.V.1. „Доказване, доказателства и доказателствени средства”/

III. СПОСОБИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

При събирането на доказателствата същите следва да преминат във физическо държане на органа по приходите. Органите по приходите могат и следва да се ползват в пълнота от правомощията си на достъп до подлежащи на контрол обекти и достъп до счетоводна и търговска информация на технически носител, например достъп до база данни на лицето или посредством терминал при лицето или другаде, свързан в локална мрежа със сървър, съхраняващ информацията, или посредством интернет базирано приложение.

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

При всички случаи осигуряването на достъп, както до подлежащ на контрол обект, така и до данни на технически носител, включва осигуряването от страна на съответния участник в производството на възможност по разумен, обичаен и незатруднителен начин да се прегледа мястото или помещението и находящите се там вещи и документи, съответно да се прегледат данните на технически носител. В този смисъл обичайният и разумен начин на достъп най-често е този, който самото лице използва. Осигуряването на достъп по начин, който е очевидно необичаен, излиза извън рамките на разумното или създава излишни или прекомерни затруднения за органа по приходите представлява всъщност отказ за осигуряване на достъп и органът по приходите може и следва да предприеме съответните мерки за обезпечаване на доказателствата.

- **Изискване на документи, данни, сведения, книжа, вещи, извлечения по сметки, справки и други носители на информация**

Представянето най-често става по повод искане на органа по приходите. Същият обаче може и без нарочно искане служебно да събере, включително да из земе (т.е. без изрично съгласие) по силата на чл. 40 от ДОПК, ако не е налице противопоставяне на лицето, документи, данни, сведения, книжа, вещи, извлечения по сметки, справки и други носители на информация, копия на писмените документи и заверени разпечатки на данни от технически носители – както от лицата, страни в производството, така и от трети лица. Представянето най-често става в деловодството на администрацията или чрез предаване на органа по приходите. В този случай за събирането на така представените доказателства не е необходимо някакво особено допълнително действие, достатъчно е доказателствата да се опишат и приложат към преписката. Когато обаче доказателствата се събират от органа по приходите в подлежащ на контрол обект за това действие се съставя и те се описват в протокол по чл. 50.

Събирането на доказателствата от технически носител, освен чрез представяне или събиране на самия технически носител, е допустимо съгласно чл. 40 от ДОПК чрез копиране информацията на друг технически носител. За копирането се съставя протокол.

В случай че ревизирано или проверявано лице откаже на органа по приходите или на публичния изпълнител да представи книжа или други носители на информация, органите

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

по приходите могат да поискат съдействие от органите на Министерството на вътрешните работи, включително за извършване на претърсване или изземване по предвидения за това в Наказателно-процесуалния кодекс ред. В тези случаи иззетите вещи, книжа или други носители на информация се предават от органите на Министерството на вътрешните работи на органите по приходите с протокол и опис. Органът по приходите може да предприеме и действия за обезпечаване на доказателствата (фиш I.V.2 „Събиране на доказателства“.)

Виж Фиш I.V.10. „Писмени доказателства и протокол”, Фиш I.V.12. „Справки и данни от технически носители”.

- **Изискване на писмени обяснения от проверяваните субекти и от трети лица. По отношение събирането на писмените обяснения – срв. по-горе за представянето и събирането на писмени документи.**

Виж и фиш I.V.15. „Писмени обяснения и обяснения на трети лица”.

- **Осъществяване на достъп до публичните регистри и снабдяване с издадени от същите официално заверени извлечения на вписванията в тях или на копия на документите, въз основа на които са извършени**

Съгласно чл. 12, ал.1, т.13 от ДОПК органът по приходите получава безплатен достъп до публичните регистри и безплатно издаване на официално заверени извлечения на вписванията в тях или на копия на документите, въз основа на които са извършени. За събирането е достатъчно приобщаването към преписката на кореспонденцията между органа по приходите и съответната администрация.

- **Възлагане на експертизи.**

Възлагането на експертиза се извършва с нарочен акт. Заключение на вещото лице се приобщава към преписката както писмените доказателства. Виж фиш I.V.17. „Експертиза”.

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

- **Изискване на деклариране на определени факти и обстоятелства, когато това е предвидено със закон**

Декларацията се събира както другите писмени доказателства

- **Извършване на оглед**

Органът по приходите може служебно или по искане на лицето да извърши оглед на движими или недвижими вещи. Оглед се допуска не само за проверка на други доказателства, но и за самостоятелно доказателство. Чрез осъществяване на оглед може да се установят стокови наличности, състояние на недвижими вещи и т.н. За извършения оглед винаги се съставя протокол по чл. 50.

- **Разпечатване на данни от технически носители.**

Съгласно чл. 54 от ДОПК данните от технически носител могат да се възпроизведат като писмено доказателство чрез отпечатване, стига да са заверени от органа по приходите или друг участник в производството. Събирането на разпечатани от друг участник в производството данни е по реда за писмените доказателства. За събирането на разпечатани от органа по приходите данни от налични в администрацията или събрани от друг участник технически носители не е необходимо особено действие извън прилагането към преписката.

- **Доказателства, вече събрани в други производства**

Не е необходимо съставянето на нарочни протоколи от страна на органа по приходите. Достатъчно е приобщаването им към преписката като се включат в описа на доказателствата и бъдат описани в констативната част на административния акт, както и по какъв начин са получени, т.е. кореспонденцията с органа (вкл. извън НАП), който ги е събрал.

- **Претърсване и изземване**

В случай че ревизирано или проверявано лице откаже на органа по приходите:

- да осигури достъп до подлежащ на контрол обект или
- да представи книжа или други носители на информация,

СЪБИРАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА

органите по приходите могат да поискат съдействие от органите на Министерството на вътрешните работи, включително за извършване на претърсване или изземване. В тези случаи действията се извършват по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.

(виж фиш I.V.5. „Обезпечаване на доказателствата" и фиш I.V.6. "Обжалване на действията по обезпечаване на доказателствата”)

ВНИМАНИЕ! Не следва излишно да се формализира процесът на събиране на доказателства. Винаги когато са събрани доказателства, предвидени в ДОПК, стига способът за събирането им да не нарушава закона, то тези доказателства са допустими.

[Обратно към съдържанието на наръчника.](#)